

ORMANIN KALBİ

İNSAN İLE DOĞA ARASINDAKİ
GÖRÜNMEZ BAĞ

—
Araştırma
İnceleme
—

PETER
WOHLLEBEN

AĞAÇLARIN GİZLİ YAŞAMI'NIN YAZARINDAN

Peter Wohlleben, 1964 yılında Almanya'nın Bonn kentinde doğdu. Ormancılık eğitimi aldıktan sonra Rheinland-Pfalz eyaletinin Orman Müdürlüğü'nde yirmi yılı aşkın süre görev yaptı. Daha sonra Hümmel köyü yakınlarında kendisine tahsis edilen bir ormanda doğa dostu yöntemlerle çalışmaya başladı. Kurduğu Orman Akademisi aracılığıyla ekolojik farkındalık ve sürdürülebilir orman yönetimi konularında eğitimler veriyor. Doğa koruma konusundaki çalışmalarıyla 2019'da Bavyera Doğa Koruma Madalyası'na layık görüldü. Yazdığı kitaplar dünyada çoksatanlar listelerine girdi ve 3 milyondan fazla okura ulaştı.

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTABI

Ağaçların Gizli Yaşamı

ORMANIN KALBI

İnsan ile Doğa Arasındaki Görünmez Bağ

Orijinal adı: Das geheime Band zwischen Mensch und Natur: Erstaunliche Erkenntnisse über die 7 Sinne des Menschen, den Herzschlag der Bäume und die Frage, ob Pflanzen ein Bewusstsein haben

© 2019, Ludwig Verlag

Yazan: Peter Wohlleben

Almancadan çeviren: Aslı Candaş Shaeferdiek

Yayına hazırlayan: Nimet Kirşan

Türkçe yayın hakları: © 2025 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya

tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları AnatoliaLit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla Penguin Random House GmbH'in alt markası Ludwig Verlag'dan satın alınmıştır.

1. baskı / Kasım 2025 / ISBN 978-625-5683-54-0

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Taylan Polat

Sayfa uygulama: Gökçen Yanlı

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Ormanın Kalbi

İnsan ile Doğa Arasındaki Görünmez Bağ

Peter Wohlleben

DOĞAN NOVUS
ÖRNEKTİR

Çeviren: Aslı Candaş Shaeferdiek

İçindekiler

Önsöz	9
Orman aslında neden yeşildir?	11
Doğada işitme eğitimi.....	19
Burnun uzantısı olarak bağırsak	22
Doğanın tadı her zaman güzel değildir	25
Dokunmak düşünmeye yardımcı olur	29
Altıncı duyuyu eğitmek	31
Yabandomuzu - ormanın büyük beyaz köpekbalığı.....	35
Düşündüğümüzden daha iyiyiz.....	39
Ağaçlarla yakın temas.....	42
Başlangıçta ateş vardı	49
Akım altındaki ağaçlar.....	54
Ağaçların kalp atışları.....	62
Solucanlar seyahate çıktığında.....	68
Bir kült nesnesi olarak ağaç	83
Hayvan ve bitki arasındaki sınırın kayboluşu.....	87
Ormanların dili.....	98
Orman banyosu: Lütfen iyice derine dalın!	103
Doğanın eczanesinden ilkyardım	112
Ağaç doktora giderse	118
İdeal dünyaya özlem	128
Çocuklardan öğrendiklerimiz.....	135
Her şey kontrol altında mı?	138
Kır yaşamı ile kent yaşamı paradoksu.....	140
Ağaçlar da moda uyar	144
Zorlu dönüş yolu	148
İklim değişikliğiyle yüzleşme	154

İyi şeyler zaman alır.....	160
Özgünlük arayışında.....	167
Białowieża - zor bir vaka	176
Hambi kalıyor!.....	182
Bir kalp meselesi	189
Teşekkür.....	191
Notlar	193

DOĞAN NOVUS
ÖRNEKTİR

Önsöz

Son yıllarda birçok ülkede doğayla bağ kurmanın yeniden canlandığı gözlemleniyor. Örneğin Japonya’da doktor reçetesiyle uygulanabilen bir terapi biçimi olarak “orman banyosu” ortaya çıktı. Aynı zamanda ormanların acımasızca kesilmesinin devam etmesi iklim değişikliğini körüklüyor. Tüm bu çelişkiler içinde, doğadaki yerimize dönüş yolunu bulmak bazen zor olabilir. Hiç kimse bile isteye çevreyi mahvetmez ama yine de tüketim odaklı gündelik yaşamlarımıza sıkışıp kalmış durumdayız.

Ancak suçu başkalarına atmak ve karamsarlık, bu bağlamda en son başvurulacak yöntemlerdir. Kıyameti işaret eden tehditkâr parmak ve ötesine geçildiğinde düzenli iklim koşullarına dönüşün mümkün olmadığı o kritik sınırlar, engizisyonu anımsatan araçlardır ve bunlar acilen ihtiyaç duyduğumuz olumlu motivasyonu sağlamaktan çok uzak.

Bunun yerine gelin, doğa ile aramızdaki kadim bağın –hâlâl!– ne kadar sağlam olduğunu görmek için ormanda beraber bir gezintiye çıkalım.

Bizler uzun vadede yalnızca teknolojinin yardımıyla hayatta kalabilen, özünü kaybetmiş varlıklar değiliz. Ormana yapacağımız bu yolculukta duyularınızın ne kadar iyi çalıştığına şaşıracaksınız! Örneğin köpeklerden daha iyi algılayabildiğiniz kokular var. Bunun yanı sıra ağaçlardaki elektriksel olaylar tüylerinizi diken diken edecek. Ormanda yalnızca tüm hayvanların değil, sizin de derdinize deva bulabileceğiniz, ilaçlarla dolu bir eczane de bulunuyor. Ayrıca çevrenizde dolaşımınızı ve bağışıklık sisteminizi güçlendirecek bir iletişim kokteyli de olacak.

Pek çok kişi artık bunların farkına varamıyor. Ancak bunun nedeni körelmiş duyularımız değil; zira size çeşitli örneklerle de göstereceğim gibi tüm duyularımız hâlâ tamamen sağlam. Asıl sorun felsefe ve doğa biliminin bize dayattığı tuhaf bir bakış açısında yatıyor: İnsan bir yerde, doğa ise başka bir yerde; burada akıl işliyor, orada ise ruhsuz, karmaşık, kelimenin tam anlamıyla mekanik bir sistem.

Neyse ki hâlâ bu harika sistemin bir parçası olduğumuzun ve tüm diğer türlerle aynı kurallara göre işlediğimizin yavaş yavaş farkına varıyoruz. Ve asıl meselenin diğer türler değil, öncelikle kendi türümüzle ilgili olduğunu anladığımızda, işte ancak o zaman doğanın korunması işlevsel olacaktır.

DOĞAN NOVUS
ÖRNEKTİR

Orman aslında neden yeşildir?

Ormanı yalnızca görmek değil, aynı zamanda yoğun şekilde hissetmek isteyen doğaseverlerin sayısı her geçen gün artıyor ve ben de onlardan biriyim. Çoğu zaman hayvanların bozulmamış, saf duyularını kıskanırız. Peki ya kendi duyularımız? Yüzyıllar boyunca bizi günlük yaşantımızda doğayla yakından ilgilenme gerekliliğinden mahrum bırakan bir medeniyetin ardından, hangi yetilerimiz hâlâ bizimle?

Hayvanların olağanüstü yetilerine ilişkin birçok karşılaştırmalı rapora bakacak olursak, biz keskin bir zihinden başka sunacak pek de bir şeyi olmayan bir türüz. Duyular bakımından, neredeyse tüm diğer türlere nazaran kötü bir performans sergiliyoruz ve hatta sanki evrimsel kaybedenler rolünü oynamaktan bile hoşlanıyor gibiyiz. Doğanın biz insanlarla olan bağı geri dönülmez bir biçimde kopmuş görünüyor ve hayvanların yetilerine yalnızca kıskançlıkla bakabiliyoruz.

Ancak bu izlenim kesinlikle yanlış: İnsanlar yaşadıkları çevreye ayak uydurmakta son derece yeteneklidir. Çok uzun zaman önce atalarımız ormanda yollarını bulmak ve herhangi bir potansiyel tehlikeyi ya da avı erkenden fark etmek zorundaydı. Ve o zamandan beri yapımız değişmediğinden tüm duyularımızın hâlâ yerli yerinde olduğunu rahatlıkla varsayabiliriz. Eksik olan tek şey biraz egzersiz ve bu eksik de kolayca giderilebilir.

Şimdi dikkatimizi önce gözlerimize, ardından da ağaçları nasıl renkli görebildiğimiz sorusuna yöneltelim.

Yeşil ağaçların görüntüsünün rahatlatıcı olduğunu ve hatta sağlığa iyi geldiğini biliriz ama onları neden yeşil görürüz? Sonuçta,

diğer memeli türlerinin çoğu bu yeteneğe sahip değildir. Dünyaları renk açısından epey sınırlı, tıpkı son derece zeki canlılar olan yunuslarda olduğu gibi. Yunuslar, gözlerindeki retina dokusu yalnızca bir tür koni hücreye sahip olduğundan (tüm balinalar ve foklarda olduğu gibi) sadece siyah-beyaz görebilirler. Koni hücreler, renkli görmeyi sağlayan hücrelerdir. Ancak iki rengi birbirinden ayırt edebilmek için en az iki farklı koni hücre tipine ihtiyaç vardır. Çelişkili biçimde, yunuslar ve benzerleri yeşil için yalnızca tek tip koni hücreye sahiptir. Bu da yalnızca farklı parlaklık seviyelerini ayırt etmek için yeterlidir. Yunuslar, deniz suyunda bol bulunan ve özellikle suyun derinliklerine de nüfuz eden mavi ışığı bile işleyemezler.

Köpek ve kedi gibi dört ayaklı dostlarımız ya da geyik, karaca ve yabandomuzu gibi orman hayvanları ise yunustan çok daha fazlasını görebilir. Onlar, yeşil koni hücrelerin yanında mavi koni hücrelere de sahiptir, bu da zayıf da olsa bir renk spektrumunu mümkün kılar. Bununla birlikte kırmızı, sarı ve yeşil tüm tonlarıyla tek bir renkte birleşir. Ancak bu yine de yeşili görebilmek için yeterli değildir. Bunun için, tıpkı biz ve birçok maymun türünün sahip olduğu gibi kırmızıya duyarlı koni hücrelere ihtiyaçları vardır. İşte bu yüzden yeşilin ruhu sakinleştirdiği ve iyileşme süreçlerini desteklediği bilgisinin çoğu memelide hiçbir geçerliliği yoktur.

Peki yeşili görmek için neden hem yeşile hem de kırmızıya duyarlı koni hücrelere ihtiyacımız var? Bunun nedeni ışığın dalga boyunda saklı. Mavi renk tonları kısa dalgalı, yeşil ve kırmızı ise uzun dalgalıdır. Bu nedenle “uzun dalga” renk tonları gelen ışığın yeşil, sarı ya da kırmızı olmasından bağımsız, yalnızca yeşile duyarlı koni hücrelerini uyarır. Mavi koni hücreler ise hiç uyarılmaz. Doğrusunu isterseniz, yalnızca maviye ve yeşile duyarlı koni hücrelere sahip bir hayvan bu nedenle yalnızca “mavi” ve “mavi olmayan” arasında ayırım yapabilir. Ancak farklı bir uzun dalga ışık aralığına duyarlı, başka bir koni hücre türü eklendiğinde orman yeşili oluşabilir ve –ne harikadır ki– biz insanlar retinamızda böyle bir koni hücre tipine sahibiz.¹ Bu hücreler kırmızı ışığa duyarlıdır ve ancak bu sayede ağaçlardaki yaprakların yeşil mi, sarı mı yoksa kırmızı

mı olduğunu net bir şekilde söyleyebiliriz. Bilgisayarınızdaki ya da televizyon ekranınızdaki küçük LED noktalarının küçük mavi-kırmızı-yeşil hücrelerden oluşması boşuna değildir. Bu, tüm renklerin görüntülenmesini sağlar.

Ormanları yeşil görmek memeliler âleminde gerçek bir uzmanlık alanıdır. Peki ama neden özellikle biz insanlar bu yeteneği geliştirdik? Araştırmacılar bunun yeşilden ziyade kırmızı renkle ilgili olduğunu düşünüyor. Örneğin ağaçların ve çalıların yaprakları arasında bulunan birçok olgun meyve kırmızı renktedir. Ancak onların peşindeki yalnız biz değiliz, kırmızıyı bizden çok daha iyi görebilen birçok kuş türü de var. Bitkiler de bu duruma tepki geliştirmiştir: Memeliler tarafından yenilen meyveler daha çok yeşilimsi kırmızı renkteyken, kuşlar için besin görevi gören meyveler yoğun kırmızı renktedir.²

Kırmızıyı görebilmemiz, böylece kulağa mantıklı geliyor. Ama yeşili neden bu kadar güzel buluyoruz, hatta onu neden fark ediyoruz? Bu soru kafanızı karıştırmıyor mu? Sonuçta gözlerimizde yeşile duyarlı koni hücreler var, bu yüzden onu ormanda kalıcı ve bilinçli olarak kaydetmiş olmamız mantıklı görünüyor. Ancak mavi rengin de gösterdiği gibi durum böyle olmayabilir. Atalarımız maviyi muhtemelen ya hiç fark etmediler ya da önemsiz gördüler. 19. yüzyılda yaşamış Alman dilbilimci Lazarus Geiger, pek çok antik dilde mavi için hiç kelime olmadığını keşfetmiş. Muhtemelen MÖ 8. yüzyılda yaşamış gizemli Yunan şair Homeros'un metinlerinde bile deniz şarap karasıydı; daha sonraki yüzyıllara ait diğer metinler ise maviyi yeşilin bir tonu olarak tanımlıyordu. "Mavi" teriminin doğuşunu müjdeleyen, mavi boyaların geliştirilmesi ve ticareti oldu; o zamandan beri maviyi bağımsız bir renk olarak ayırt ediyor ve bilinçli olarak algılıyoruz.

Öyleyse bazı renkleri yalnızca kültürel bir nedeni olduğu için mi görürüz? Ya da bir başka deyişle: Maviyi yalnızca onu ifade eden bir kelime olduğu için mi görürüz? Londra Goldsmiths Üniversitesi'nde psikoloji profesörü Jules Davidoff farklı olan ko-

nuda etkileyici bir deney yayınladı. O ve ekibi, Namibya'da yaşayan ve mavi kelimesini hiç bilmeyen Himba kabilesini ziyaret etti. Orada deneklere bir monitör aracılığıyla 12 renkli kareden oluşan bir daire gösterdiler. Renklerin on bir tanesi yeşil, bir tanesi ise çok net bir şekilde maviydi. Himbalar mavi kareyi ayırt etmekte büyük zorluk yaşadı. Şimdi sıra deneyin sağlamasına gelmişti. Davidoff, anadili İngilizce olan kişilere on iki renkli kareden oluşan bir daire gösterdi. Bu kez tüm kareler yeşildi. Yalnızca bir tanesinde, benim de fark edemediğim, azıcık bir sarılık vardı. Bu arada, testi internette kendiniz de yapabilirsiniz ve sayfayı kaynaklar bölümünde bulabilirsiniz.³ İngilizce konuşan katılımcılar söz konusu karenin yerini belirlemede ciddi sorunlar yaşadı. Himbalarda ise durum tamamen farklıydı. Mavi kelimesinden yoksun olmalarına rağmen yeşil için bizden çok daha fazla kelimeye sahiptiler. Böylece renkteki en küçük farklılıkları bile tanımlayabiliyorlardı ve görünen o ki bu yetileri deney sırasında biraz farklı kareyi hemen tanımlarını da kolaylaştırmıştı.⁴

Avrupa dillerinin konuşulduğu bölgelerde renk görüşünün kültürle yakından bağlantılı olduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır. Örneğin, anadili Rusça olan kişiler mavi renk tonlarını çok daha hızlı algılayabilirler çünkü Rusça açık mavi ve koyu mavi arasında diğer dillere göre daha keskin bir ayrım yapar. New Yorklu psikolog Jonathan Winawer öncülüğündeki bir araştırma ekibi, anadili Rusça olan çalışanların İngilizce konuşan iş arkadaşlarına kıyasla mavinin tonlarını daha iyi ayırt edebildiklerini tespit etmiştir.

Ne yazık ki yalnızca mavi renk üzerine yapılan araştırmaları biliyorum. Bununla birlikte mavi rengin yeşille nasıl bir ilişkisi olduğunu öğrenmek bir ormancı olarak benim için elbette ilginç. Ofisimin penceresinden orman evinin bahçesine baktığımda sayısız yeşil tonunu görebiliyorum. Yaşlı huş ağacının üzerindeki likenin mavi-gri yeşili, kış çimenlerinin sarımsı yeşili, büyük Douglas köknarlarının dallarındaki iğnelerin yoğun mavi-yeşili, genç kayın ağaçlarının kabuklarındaki yosunların sıcak, sarı-gri yeşili; bunların hepsini yeşil olarak sınıflandırıyorum.

Çeşitli bitkiler ve cisimler arasındaki farklılıkları şüphesiz fark ediyorum, köknar yeşili, küf yeşili ya da mayıs yeşili adlarıyla anılan renk tonları var. Ancak günlük yaşamda bu terimler nadiren tercih edilir; bunun yerine açık ya da koyu yeşil gibi görece belirsiz tanımlamalar kullanırız.

Öte yandan atalarımızın çok uzun süre önce yeşil ve kırmızının tüm renk nüanslarını bilinçli olarak algılayabildiklerini gösteren pek çok kanıt da vardır. Zira kırmızı, olgun meyveleri tanımamız bakımından beslenmemiz için ne kadar önemliyse, yeşilden sarıya kadar tüm renk çeşitleri de bir o kadar önem taşıyordu. Atalarımız olgunlaşmış sarı tahılları, özenle ekilmiş sebze bahçelerinin kuruyup gitmesini ya da (ham) yeşilden sarıya ya da kırmızıya dönen meyveleri başka nasıl fark edebilirdi? Daha da geçmişe bakıldığında bile renk ayrımı yapmanın gerekliliği ortaya çıkıyor. Av sırasında bir hayvan yaralandığında, avcı ancak yeşil otların üzerindeki kırmızı kan damlalarını net bir biçimde fark ederse izleri takip edebilirdi.

Bu arada kan tanıma yetisi, ormancılık mesleğine başvurduğumda –o zamanlar ormancılık hâlâ avcılıkla ilişkilendiriliyordu– kusursuz renk görüşünün bir önkoşul olarak karşıma çıkmasının nedenleri arasındaydı.

Günümüzde bildiğimiz gibi kırmızı-yeşil renk körlüğü, tıpkı yeşili görme yetisi gibi genetikdir. Ancak kültüre bağlı olarak, gözdeki maviye duyarlı koni hücrelerin varlığına rağmen mavi bile hemen tanınmıyorsa, yeşil rengin tanınması da bana doğal gelmiyor.

Kültürden etkilenen duyuşsal algının insanları ne ölçüde değiştirdiği, kendini en açık biçimde yazıda gösterir. Siz bu harflerle bir anlam ifade eden kelimeleri tanırken, Japonca karakterlerle tamamen farklı bir durum oluşabilir; insan bu karakterlerle zihninde nasıl bir görüntü oluşturabileceğini bile bilemiyor. Benzer bir hissi tat alma duyuşundan da bilirsiniz. Kültürlere bağlı olarak yiyecekler berbat ya da leziz olarak değerlendirilir ve bunu deneyimlemek için de çok uzağa gitmenize gerek yok. Örneğin İsveç'te *surströmming*, yani fermente balık leziz bir yiyecek olarak kabul edilir. Bana ise kokusu

taze köpek dışkısını anımsatıyor ve turistlerin çoğu şişkin konserve kutuları açılırken kusma hissine kapılıyor.

Yeşilin bilinçli olarak algılanması kültürel değil genetik olsa bile bu yeşilin ruhumuz üzerindeki etkisinde bir rol oynamaz. Yeşilin özellikle de ağaçlara baktığımızda ruh halimizi etkilediği gerçeği, daha sonra açıklayacağım gibi iyi araştırılmış bir konudur. Ancak tüm bunlar yalnızca kültürel-tarihsel nedenlerden kaynaklanıyor olabilir mi? Bu soruyu yanıtlamak için örneğin yeşili nadiren gören Inuitler ve Sahra'daki evlerinde kahverenginin tonları hâkim olan Tuareglerle karşılaştırmalı çalışmalar yapmak gerekebilir. Ancak halihazırda böyle bir çalışmadan haberdar değilim.

Renkler konusu son derece heyecan verici olsa bile gördüğümüz şeyin netliği çok daha önemlidir. Ve burada da yalnız genetik değil, bizi çevreleyen doğa da büyük rol oynar. Dahası, daha önce de dediğim gibi, tek ihtiyacımız olan duyularımızı tekrar forma sokmak için biraz egzersizdir.

Gözlük kullanmaktan kaçınmak ya da en azından görme yetinizin bozulmasının önüne geçmek ister misiniz? O zaman bu bilgiler işinize yarayabilir, en azından miyopluk söz konusuysa. Eskiden miyopluk eğiliminin doğuştan geldiğini ve bir noktada insanlığın yalnızca gözlük takanlardan oluşacağını düşünürdüm. Ne de olsa günümüzde kimsenin yaşamı ufukta aslanların görünüp görünmediğine ve zamanında kaçıp kaçamayacağına bağlı değil. Evrimsel eleme, tehlikenin eksikliği nedeniyle saf dışı kaldı; dahası, çoğu engeli uygun yardımlarla telafi edebiliyoruz.

Peki hepimiz birer gözlük kullanıcısına mı dönüşüyoruz? Kesinlikle hayır çünkü bilim artık gözlerimizin en kısa görme mesafesine uyum sağladığını biliyor; bunu da kitaplara ve bilgisayarlara borçluyuz. Güzel olan ise bu süreç tersine çevrilebilir ya da en azından durdurulabilir. Tek yapmamız gereken doğaya çıkmak. Bakışlarınız uzağa dalar dalmaz, gözleriniz uzak görüş egzersizi yapar. Tersine, loş ışık ve kısa okuma mesafesinin geçerli olduğu masa başında çok fazla zaman geçirmek miyopluğun istikrarlı bir şekilde artmasında

önemli bir faktördür. Bu durum, Doğu Asyalı çocuklara odaklanan akademik çalışmalar tarafından ortaya konulmuştur. Modern bir topluma doğru hızlı bir gelişim göstermesi nedeniyle Tayvan'daki değişim özellikle iyi belgelenmiştir. Tayvan'da okuldan mezun olanların yüzde 80 ila 90'ı artık gözlüğe bağımlı ve yüzde 10 ila 20'si ise görme bozukluklarıyla mücadele ediyor. Araştırmacılara başlangıçta genetik değişimleri düşündüren bu durum, aslında artan eğitim baskısı ve buna bağlı olarak açık hava etkinliklerinin azalmasından kaynaklanıyor. Bir başka deyişle: Gençler performans talebi nedeniyle ev kuşlarına dönüşüyor ve dolayısıyla gözlük takmaya başlıyor.⁵

Bu durum beni de 16 yaşındayken yakaladı ve o zamanlar gözlerim -2,5 numaraydı. Bu, üç metre mesafeden itibaren dünyanın benim için tamamen bulanık olduğu anlamına geliyordu. Ama hep böyle kalmayacaktı. Yaşıtlarımın çoğunun aksine değerlerim istikrarlı bir şekilde iyileşti ve birkaç yıl sonra, gözlüğün artık gerekli olmadığı değerin hemen üzerine, -1 numaraya geriledi. O zamanlar bile bence mantıklı olan bu değişimi mesleğimle açıklıyordum. Günlük rutinim büyük ölçüde ormanda geçiyordu, seyreltme yapılacak ağaçların gövdelerini ve dallarını uzaktan gözlemlediğim uzun saatler geçirmem gerekiyordu. Ayrıca boş zamanımın çoğunu da meraların çitlerini onararak ya da yakacak odun keserek dışarıda geçiriyordum.

Bu nedenle miyopluk evrimsel bir adaptasyon değil, yalnızca gözlerin okumak için gerekli kısa mesafelere uyum sağlaması ve yeniden şekillenmesidir. Doğada zaman geçirmek, yukarıya ya da uzağa bakmak, en azından genç yaşlarda bu durumu hafifletebilir, hatta önleyebilir.

Bahsedeceğim başka bir tür egzersiz ise gözün iyi görüp görmemesiyle ilgili değil. Köpeklerin yaban hayvanlarını sizden çok daha önce fark ettiğini hiç gördünüz mü? Düşündüğünüzün aksine, bunun nedeni genellikle geyik ve yabandomuzunun yaydığı koku değildir çünkü bunun için rüzgârın kokuyu köpeklere taşıması

gerekir. Hayır, bu çoğunlukla dört ayaklı dostlarımızın hareketi göz ucuyla fark edebilmesiyle olur. Münsterländer cinsi köpeğimiz Maxi bunu hareket halindeki arabamızın penceresinden bile çok iyi başarabiliyordu.

Meslek hayatım boyunca, bilinçli olmasa da kendimi bunu yapabilmek için eğittim. Yaban hayvanları genellikle çok iyi kamufler olur; geyik ve domuz postlarının orman zemini gibi kah-verengi olması boşuna değildir. Ama hareket ettiklerinde bunu göz ucuyla ve çok uzaktan fark ediyorum. Ve bunu yapabilen tek kişi de ben değilim. Çünkü hepimizin gözleri inanılmaz bir özelliğe sahip. Görüş alanımızın kenarlarındaki görme gücü aslında çok zayıftır, çözünürlük o kadar düşüktür ki orada hiçbir şeyi net göremeyiz. Tübingen’de bulunan Max Planck Biyolojik Sibernetik Enstitüsü’nden Laura Fademrecht ve ekibinin keşfettiği gibi dairelerin, karelerin ve test nesnelerinin kolayca ayırt edilmesi bile mümkün olmaz. Bu tek başına şaşkınlık yaratacak bir durum değil ancak konu insanları algılamaya geldiğinde bu bölge çok daha fazlasını başarıyor. Araştırmacılar deneklerin görüş alanına el sallama gibi çeşitli hareketler yapan çubuk insan figürleri yerleştirdiğinde, katılımcılar yalnızca basitleştirilmiş biçimleri tanımakla kalmadı, hareketlere bakarak saldırgan mı yoksa dostça mı davrandıklarını hemen değerlendirebildi. Evrimsel açıdan bakıldığında bu önemli bir avantaj çünkü böylece yaklaşan insanlar hemen sınıflandırılabilir. Bu nedenle göz uçları doğada yön bulma açısından büyük önem taşır.⁶

Ve bu önemli beceriyi doğadan en uzak olduğu varsayılan yerlerde, şehirlerde bile test edebilirsiniz. Ne de olsa dışarıda birçok insan dolanıyor, yani göz uçlarınız için yeterince malzeme var.

Ayrıntılı bilimsel bir inceleme şaşırtıcı sonuçlar ortaya çıkarsa bile aslında gözlerimizin hâlâ son derece güçlü olması hiç şaşırtıcı değildir. Ya kulaklarımız? Hayvanlar âleminin diğer üyeleriyle kıyaslandığında işitme duyumuzun zayıf olduğu, hatta bozulduğu ifade edilir. Acaba gerçekten öyle mi?

İnsan ve doğa arasındaki ilişki, düşündüğümüzden çok daha derin. Orman, sadece bir ekosistem değil, aynı zamanda bir öğretmen; bize nasıl dinleyeceğimizi, hissedeceğimizi ve var olacağımızı gösterir...

Peter Wohlleben'in *Ormanın Kalbi* adlı kitabı, insan ile doğa arasındaki görünmez ama güçlü bağı keşfetmeye davet ediyor. Ağaçların kalp atışları, köklerinin zekâsı ve bitkilerin bilinç düzeyleri üzerine yapılan araştırmalar, doğayla olan ilişkimize yeni bir boyut kazandırıyor.

Ormanda yürümek, sadece bir doğa gezisi değil; duyularımızı yeniden keşfetme ve içsel dengemizi bulma yolculuğudur. Yeşilin huzuru, kuş seslerinin ritmi, toprağın kokusu... Tüm bunlar bedenimizi ve ruhumuzu iyileştirir. Doğa bizi daha dikkatli, daha duyarlı bir hale getirir.

Bu kitap, doğayı sadece korumamız gereken bir kaynak olarak değil, birlikte yaşadığımız bir dost olarak görmemizi sağlar.

“Peter Wohlleben, doğayı yok etmeden önce onunla daha güçlü bir bağ kurmamız gerektiğini biliyor. Bu kitapta da bize bunun nasıl yapılacağını anlatıyor.”

– Jim Robbins

Çeviren: Aslı Candaş Shaferdiek

